

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ISSN 2521-1293 (друкована версія)

ICV 2017: 53.20

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23853-13693ПР від 03.04.2019*

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського.**

**Серія: Філологія
(мовознавство)**

Випуск 31

Вінниця – 2020

УДК 80/82 (062.522)
В 48

ISSN 2521-1293 (друкована версія)
ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

В 48 Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць / гол. ред. С. Б. Барань. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2020. Вип. 31. 215 с.

Затверджено як друковане періодичне видання, що входить до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») (додаток 5 до наказу Міністерства освіти і науки України 24.09.2020 № 1188).

Рекомендувала до друку Вчена рада Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № від .2020 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Барань С. Б., кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове) (головний редактор);

Амеліна С. М., доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ) (заступник головного редактора);

Газдаг В. В., доктор філософії з галузі «Гуманітарні науки» Філологія, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);

Дмітренко Н. С., кандидат педагогічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Рамбішевська Д., доктор габілітат, професор (Інститут славістики Польської академії наук, м. Варшава, Польща);

Романюк С., доктор габілітат, професор (Варшавський університет, м. Варшава, Польща);

Черничко С. С., доктор філологічних наук, професор (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);

Шинкарук В. Д., доктор філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ);

Гороф'янюк І. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Забужанська І. Д., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Іваницька Н. Б., доктор філологічних наук, професор (Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця);

Іваницька Н. Л., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Петров О. О., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Городенська К. Г., доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови НАН України, м. Київ);

Завальнюк І. Я., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);

Прокопчук Л. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця) (відповідальний секретар).

РЕЦЕНЗЕНТИ

Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне);

Гримашевич Г. І., кандидат філологічних наук, доцент (Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир).

Адреса редакційної колегії:

21101, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; тел. (0432) 275-589.
e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazapmovoznavstvo>.

Статті подано в авторській редакції.

Під час використання матеріалів збірника покликання на «Наукові записки» є обов'язковим.

УДК 80/82 (062.522)

© Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020

© Автори статей, 2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2017: 53.20

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Certificate of registration of a printed
media outlet*

Series KB No. 23853-13693ПП of 03.04.2019

SCIENTIFIC NOTES
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University.

Series: Philology
(Linguistics)

No. 31

Vinnytsia – 2020

УДК 80/82 (062.522)

В 48

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

B 48 Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (linguistics) : collection of scientific works / Editor-in-Chief Elizaveta Baran. Vinnytsia : "Firma Planer" LLC, 2020. No. 31. 215 p.

Approved as a printed periodical to the list of scientific professional editions of Ukraine (category «B») (addition 5 to the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine 24.09.2020 No. 1188).

Recommended by the Academic Council
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
minutes of a meeting No. of. 2020

EDITORIAL BOARD

Baran E., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine) (Editor-in-Chief);

Amelina S., doctor of pedagogical sciences, candidate of philological sciences (Ph.D.), professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine) (Coordinating Editor);

Gazdag V., doctor of Philosophy of field of the Humanitarian Science Philology, associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);

Dmitrenko N., candidate of pedagogical sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Rambishevskaya D., doctor habilitat, professor (Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland);

Romanyk S., doctor habilitat, professor (University of Warsaw, Warsaw, Poland);

Csernicsko I., doctor of philological sciences, professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);

Shynkaruk V., doctor of philological sciences, professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine);

Horofyanyuk I., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Zabuzhanska I., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Vinnytsia, Ukraine);

Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Petrov O., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Horodenska K., doctor of philological sciences, professor (Institute of the Ukrainian Language of Ukrainian National Academy of Science, Kyiv, Ukraine);

Zavalniuk I., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);

Prokopchuk L., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine) (Assistant Editor).

REVIEWERS

Vokalchuk G., doctor of philological sciences, professor (Rivne state university of humanities, Rivne, Ukraine);

Hrymashevych G., candidate of philological sciences, associate professor (Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine).

Address of editorial board:

Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ostrozhskogo St., 32, Vinnytsia, Ukraine, 21101;

tel. +380(0432)275589; e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazpmovoznavstvo>.

УДК 80/82 (062.522)

© Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2020

© Authors of articles, 2020

**Министерство образования и науки Украины
Винницкий государственный педагогический университет
имени Михаила Коцюбинского**

ISSN 2521-1293 (печатная версия)
CV 2017: 53.20
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Свидетельство о государственной
регистрации печатного средства
массовой информации
Серия КВ № 23853-13693ПП от 03.04.2019*

**НАУЧНЫЕ ЗАПИСКИ
Винницкого государственного
педагогического университета имени
Михаила Коцюбинского.**

**Серия: Филология
(языкознание)**

Выпуск 31

Винница – 2020

УДК 80/82 (062.522)
В 48

ISSN 2521-1293 (печатная версия)
ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

В 48 Научные записки Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского. Серия: Филология (языкознание) : сборник научных трудов / гл. ред. Е. Б. Барань. Винница : ТОВ «фирма Планер», 2020. Вып. 31. 215 с.

Утверждено как печатное периодическое издание, которое входит в Перечень научных профессиональных изданий Украины (категория «Б») (приложение 5 к приказу Министерства образования и науки Украины 24.09.2020 № 1188).

Рекомендовал к печати Ученый совет Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского (протокол № от 2020 г.).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Барань Е. Б., кандидат филологических наук, доцент (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово) (главный редактор);

Амелина С. Н., доктор педагогических наук, кандидат филологических наук, профессор (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев) (заместитель главного редактора);

Газдаг В. В., доктор философии в отрасли «Гуманитарные науки» Филология, доцент (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово);

Дмитренко Н. Е., кандидат педагогических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Рамбишевская Д., доктор хабилитат, профессор (Институт славистики Польской академии наук, г. Варшава, Польша);

Романюк С., доктор хабилитат, профессор (Варшавский университет, г. Варшава, Польша);

Черничко С. С., доктор филологических наук, профессор (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово);

Шинкарук В. Д., доктор филологических наук, профессор (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев);

Горофянюк И. В., кандидат филологических наук, доцент (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Забужанская И. Д., кандидат филологических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Иваницкая Н. Б., доктор филологических наук, профессор (Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, г. Винница);

Иваницкая Н. Л., доктор филологических наук, профессор (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Петров А. А., кандидат филологических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Городенская Е. Г., доктор филологических наук, профессор (Институт украинского языка НАН Украины, г. Киев);

Завальнюк И. Я., доктор филологических наук, профессор (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Прокопчук Л. В., кандидат филологических наук, доцент (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница) (ответственный секретарь).

РЕЦЕНЗЕНТЫ

Вокальчук Г. Н., доктор филологических наук, профессор (Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно);

Гримашевич Г. И., кандидат филологических наук, доцент (Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, г. Житомир).

Адрес редакционной коллегии:

Украина, 21101, г. Винница, ул. Острожского, 32, факультет филологии и журналистики имени Михайла Стельмаха Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского;

тел. (0432) 275-589; e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazapmovoznavstvo>.

Статьи поданы в авторской редакции.

При использовании материалов сборника ссылки на «Научные записки» являются обязательными.

УДК 80/82 (062.522)

© Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, 2020

© Авторы статей, 2020

ЗМІСТ

I. Актуальні питання теорії мови	13
Денисовець Ірина	
Становлення поняття «транспозиція» у парадигмі лінгвістичних досліджень.....	13
Іваницька Ніна, Завальнюк Інна	
Понятійно-термінологічна одиниця «критерій» у науковому та прикладному аспектах.....	19
Солдатова Леся	
Поняття «мова» у дослідженнях представників Празького лінгвістичного гуртка.....	33
II. Функційна семантика лексичних одиниць. Теорія номінації	46
Богатько Валентина, Кухар Ніна	
Функціональний вияв семантичного обсягу фразеологічних одиниць у прозі Володимира Лиса.....	16
Маркотенко Тамара, Мельник Лариса	
Відображення вірувань українців у фразеології.....	55
Познанський Роман	
Векторно-об'єктні валентні характеристики твірних дієслів лексико-семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)».....	64
Родюк Наталія	
Семантико-теоретичний аналіз національно маркованої лексики історичного твору.....	71
III. Лінгвістика тексту. Стилїстичні та контекстуальні вияви лексичних і граматичних одиниць	78
Алтицева Леся, Голіченко Лариса	
Граматичні та структурні особливості звертань у текстах новел Ірен Роздобудько (на матеріалах збірки «Зроби це ніжно...»).....	78
Горобець Алла	
Епітет як репрезентант темпоральності в межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» (на матеріалі художніх творів письменників Вінниччини ХХ століття).....	89
Горобець Руслана	
Парцельовані конструкції у мові сучасної прози для дітей: комунікативно-прагматичний аспект.....	97
Сташків Соломія	
Комунікативно-прагматичні чинники семантичної та граматичної сполучуваності дієслів «грати / зіграти» у професійних текстах.....	104
Ясакова Наталія	
Когнітивне підґрунтя безособових речень із неозначено-предметним суб'єктом.....	112

IV. Мова сучасних ЗМІ.....	123
Горобець Інна	
Сучасний український газетний текст: змістова концепція, структурна специфіка, жанрова диференціація.....	123
Ковалевська Анастасія	
Нейтралізація патогенних дискурсів: стратегія спростування.....	132
V. Проблеми діалектології та ономастики.....	142
Мельник Оксана, Волошина Оксана	
Морфологічний спосіб творення ергонімів східного Поділля.....	142
Переломова Олена	
Естетична функція діалектизмів та розмовно-просторічних елементів у мові художніх текстів Валерія Шевчука.....	152
VI. Перекладознавство та міжкультурна комунікація.....	161
Грачова Ірина, Ішук Наталія	
Етимологічні та лінгвостилістичні особливості концепту <i>success</i> в англomовному економічному дискурсі.....	161
Забужанська Інна	
Мелодика як інтонаційний маркер категорії інтертекстуальності (на матеріалі озвучених американських постмодерністських поетичних текстів).....	170
Марку Аніта	
Явища мовних контактів у мережевому мово вживанні закарпатських угорців.....	177
Підпала Вікторія	
Способи реалізації експресивної функції у вступних частинах ток-шоу «Anne will» та «Maischberger.die woche».....	187
Тищенко Олена	
Неологізми 2020 року в англійській мові як відображення глобальних процесів та їхнього сприйняття.....	197
РЕЦЕНЗІЇ.....	206
Гороф'янюк Інна	
Лінгвістична розкіш Поділля	
Рецензія на Н. Коваленко. «Західноподільські та суміжні говірки. Тексти : у 2-х т.». Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 1048 с.....	206
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ АВТОРІВ.....	210

CONTENTS

I. Current issues of linguistic theory	13
Denysovets Iryna	
«Transposition» concept formation in the linguistic research paradigm.....	13
Ivanytska Nina, Zavalniuk Inna	
Conceptual-terminological unit «criteria» in scientific and applied aspects.....	19
Soldatova Lesia	
The concept of “language” in the researches of the Prague linguistic circle representatives.....	33
II. Functional semantics of lexical units. The theory of nomination	46
Bohatko Valentyna, Kukhar Nina	
Functional manifestations of the semantical volume of phraseological units in the prose of Vladimir Lys.....	46
Markotenko Tamara, Melnyk Larysa	
The reflection of ukrainians’ beliefs in phraseology.....	55
Poznansky Roman	
Vector-object valence characteristics of formative verbs of lexico-semantic field “agricultural production (crop production)”.....	64
Rodiuk Nataliia	
Semantic and theoretical analysis of nationally marked vocabulary of historical work.....	71
III. Text linguistics. Stylistic and contextual manifestations of lexical and grammatical units	78
Altytseva Lesya, Golichenko Larysa	
Grammatical and structural features of appeals in the texts of Iren Rozdobudko’s novels (on the materials of the collection "Do it gently...").....	78
Horobets’ Alla	
Epithet as a representative of temporality within the boundaries of the lexico-semantic and associative field "time" (on the language material of art works of the Vinnitsa region writers of the XX century).....	89
Horobets Ruslana	
Parceled structures in the language of modern prose for children: communicative-pragmatic aspect.....	97
Stashkiv Solomiia	
Communicative-pragmatic factors of semantic and grammatic connectivity of the verb “play” (hraty / zihraty) in professional texts.....	104
Yasakova Nataliia	
Cognitive basis for impersonal sentences with an indefinite objective subject.....	112

IV. The language of modern media	123
Gorobets Inna	
Modern Ukrainian newspaper text: content concept, structural specificity, genre differentiation.....	123
Kovalevska Anastasia	
Neutralization of pathogenic discourses:refutation strategy.....	132
V. Issues of dialectology and onomastics	142
Melnyk Oksana, Voloshyna Oksana	
Morphological method of creating ergonyms in eastern Podillya.....	142
Perelomova Olena	
Aesthetic function of dialectisms and colloquial-speech elements in the language of Valery Shevchuk's literary texts.....	152
VI. Translation studies and intercultural communication	161
Hrachova Iryna, Ishchuk Nataliia	
Etymological and lingvo-stylistic features of the concept success in English economic discourse.....	161
Zabuzhanska Inna	
Melody as an intonation marker of the category of intertextuality (based on sounded American postmodern poetic texts).....	170
Marku Anita	
Contact phenomena in the internet language use of transcarpathian Hungarians.....	177
Pidpala Viktoriia	
Ways of expressive function manifestation in the introductory parts of the Anne Will talk show and Maischberger.Die Woche.....	187
Tyschenko Olena	
2020 neologisms in English as the reflection of global processes and their perception.....	197
REVIEW S	206
Gorofyanyuk I.	
Linguistic development of Podilla	
Review of N. Kovalenko. "Zakhidnopodilski and sumyzhni talk. Texts: 2 volumes. " Kam'yanets-Podilskiy: TOV Drukarnya Ruta, 2020.1048 p.....	206
INFORMATION FOR AUTHORS	210

СОДЕРЖАНИЕ

I. Актуальные вопросы теории языка.....	13
Денисовец Ирина	
Становление понятия «транспозиция» в парадигме лингвистических исследований.....	13
Иваницкая Нина, Завальнюк Инна	
Понятийно-терминологическая единица «критерий» в научном и прикладном аспектах.....	19
Солдатова Леся	
Понятие «язык» в исследованиях представителей Пражского лингвистического кружка.....	33
II. Функциональная семантика лексических единиц. Теория номинации.....	46
Богатько Валентина, Кухар Нина	
Функциональное проявление семантического объема фразеологических единиц в прозе Владимира Лиса.....	46
Тамара Маркотенко, Лариса Мельник	
Отражение верований украинцев во фразеологии.....	55
Познанский Роман	
Векторно-объектные валентные характеристики образующих глаголов лексико-семантического поля «аграрное производство (растениеводство)».....	64
Родюк Наталья	
Семантико-теоретический анализ национально маркированной лексики исторического произведения.....	71
III. Лингвистика текста. Стилистические и контекстуальные проявления лексических и грамматических единиц.....	78
Алтицева Леся, Голиченко Лариса	
Грамматические и структурные особенности обращений в тексте новел Ирен Роздобудько (по материалам сборника «Сделай это нежно...».).....	78
Горобец Алла	
Эпитет как выразитель темпоральности в пределах лексико-семантического и ассоциативного поля «время» (на материале художественных произведений писателей Винницкой области XX века).....	89
Горобец Руслана	
Парцеллированные конструкции в языке современной прозы для детей: коммуникативно-прагматичный аспект.....	97
Сташків Соломія	
Коммуникативно-прагматичні фактори семантичної і граматичної сочетаємості глаголів «іграти-сыграти» в професійних текстах.....	104
Ясакова Наталья	
Когнитивная основа безличных предложений с неопределенно-предметным субъектом.....	112

IV. Язык современных СМИ	123
Горобец Инна	
Современный украинский газетный текст: содержательная концепция, структурная специфика, жанровая дифференциация.....	123
Ковалевская Анастасия	
Нейтрализация патогенных дискурсов: стратегия опровержения.....	132
V. Проблемы диалектологии и ономастики.....	142
Мельник Оксана, Волошина Оксана	
Морфологический способ образования ергонимов восточного Подолья.....	142
Переломова Елена	
Эстетическая функция диалектизмов и разговорно-просторечных элементов в языке художественных текстов Валерия Шевчука.....	152
VI. Теория перевода и межкультурная коммуникация.....	161
Грачева Ирина, Ищук Наталия	
Этимологические и лингвостилистические особенности концепта <i>success</i> в англоязычном экономическом дискурсе.....	161
Забужанская Инна	
Мелодика как интонационный маркер категории интертекстуальности (на материале озвученных американских постмодернистских поэтических текстов).....	170
Марку Анита	
Явления языковых контактов в сетевом языкоупотреблении закарпатских венгров.....	177
Пидпала Виктория	
Способы реализации экспрессивной функции во вступительных частях ток-шоу «Anne Will» та «Maischberger.Die woche».....	187
Тищенко Елена	
Неологизмы 2020 года в английском языке как отражение глобальных процессов и их восприятия.....	197
РЕЦЕНЗИИ	206
Горофянюк Инна	
Лингвистическая роскошь Подолья	
Рецензия на Н. Коваленко. «Західноподільськи і смежних говора. Тексти: в 2-х т. ». Каменец-Подольський: ООО «Типографія» Рута », 2020. 1048 с.....	206
ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ	210

IV. МОВА СУЧАСНИХ ЗМІ

УДК 811.161.1'38:[070:172.15](477)

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГАЗЕТНИЙ ТЕКСТ: ЗМІСТОВА КОНЦЕПЦІЯ, СТРУКТУРНА СПЕЦИФІКА, ЖАНРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ

Інна Горобець

Вінницький національний аграрний університет

Україна, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3

e-mail: innahorobets@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1748-936X

У статті проаналізовано підходи до виокремлення категорій газетних текстів, розкрито поняття «медіалінгвістика», «медіатекст» з урахуванням жанрово-стильових особливостей. Особливу увагу приділено газетно-публіцистичному стилю, якому властива висока суб'єктивність і тісний особистісний зв'язок автора тексту, власне тексту та реципієнта. Установлено, що інформацію й текст зазвичай не ототожнюють, оскільки кожен сприймає інформацію, висвітлену в тому самому тексті, по-різному. Простежено, що сучасні засоби масової інформації дедалі виразніше впливають на свідомість сучасного реципієнта. Жанрову своєрідність газетних текстів структуровано й проаналізовано за групами: аналітичною, інформаційною й художньо-публіцистичною. Визначено прагмалінгвістичні функції лексико-синтаксичного повтору в жанрових різновидах сучасних українських газет.

Відповідно до тематики, рубрики, змістової концепції і жанрової специфіки періодичних видань у структурі мас-медійних текстів проаналізовано основні їхні компоненти: заголовок (підзаголовок), лід, зачин, основну частину тексту, кінцівку. Акцентовано, що найвищий ступінь експресивності властивий кінцівці, яка найвиразніше контактує з читачем, адже її мовне оформлення (наявність низки виражальних засобів: обірваних, еліптичних речень, риторичних фігур), спонукає читача до активного аналізу й прийняття потрібних рішень, на відміну від інших – інформативних – частин тексту.

Серед етапів сприймання тексту визначено такі: ознайомлення з темою статті, виявлення до неї інтересу; поверхневе візуальне ознайомлення з текстом і мінімальна розумова обробка отриманої інформації; поглиблене розуміння тексту, яке призводить до зміни словникового запасу й розширення мовної картини світу реципієнта. У процесі дослідження з'ясовано, що газетний текст виходить за межі лінгвістичних категорій, а це дає підстави розмірковувати про появу нового наукового напрямку – медіалінгвістики, яка займається вивченням особливостей мови засобів масової інформації, зокрема медіатексту.

Ключові слова: *змістова концепція, структурна специфіка, жанрова диференціація, медіалінгвістика, медіатекст, сучасний український газетний текст.*

СОВРЕМЕННЫЙ УКРАИНСКИЙ ГАЗЕТНЫЙ ТЕКСТ: СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ КОНЦЕПЦИЯ, СТРУКТУРНАЯ СПЕЦИФИКА, ЖАНРОВАЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ

Инна Горобец

Винницкий национальный аграрный университет

Украина, г. Винница, ул. Солнечная, 3

e-mail: innahorobets@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1748-936X

В статье проанализированы подходы к выделению категорий газетных текстов, раскрыто понятие «медиалингвистика», «медиатекст» с учетом жанрово-стилевых особенностей. Особое внимание уделено газетно-публицистическому стилю, которому свойственна высокая субъективность и тесная личностная связь автора текста, собственно текста и реципиента. Установлено, что информацию и текст обычно не отождествляют, поскольку каждый воспринимает информацию, освещенную в том же тексте, по-разному. Прослежено, что современные средства массовой информации все явственнее влияют на сознание современного реципиента. Жанровое своеобразие газетных текстов структурировано и проанализировано по группам: аналитической, информационной и художественно-публицистической. Определены прагмалингвистические функции лексико-синтаксического повтора в жанровых разновидностях современных украинских газет.

В соответствии с тематикой, рубрикой, содержательной концепцией и жанровой спецификой периодических изданий в структуре масс-медийных текстов проанализированы основные их компоненты: заголовок (подзаголовок), лид, зачин, основную часть текста, конец. Акцентировано, что высшая степень экспрессивности присущая концу, который отчетливо контактирует с читателем, ведь его языковое оформление (наличие ряда выразительных средств: оборванных, эллиптических предложений, риторических фигур), побуждает читателя к активному анализу и принятию нужных решений, в отличие от других – информативных – частей текста.

Среди этапов восприятия текста определены следующие: ознакомление с темой статьи, выявление к ней интереса; поверхностное визуальное ознакомление с текстом и минимальная умственная обработка полученной информации; углубленное понимание текста, которое приводит к изменению словарного запаса и расширению языковой картины мира реципиента. В процессе исследования установлено, что газетный текст выходит за пределы лингвистических категорий, а это дает основания рассуждать о появлении нового научного направления – медиалингвистики, которая занимается изучением особенностей языка средств массовой информации, в частности медиатекста.

Ключевые слова: *содержательная концепция, структурная специфика, жанровая дифференциация, медиалингвистика, медиатекст, современный украинский газетный текст.*

MODERN UKRAINIAN NEWSPAPER TEXT: CONTENT CONCEPT, STRUCTURAL SPECIFICITY, GENRE DIFFERENTIATION

Inna Gorobets

Vinnitsia National Agrarian University

3 Soniachna St., Vinnitsia, Ukraine

e-mail: innahorobets@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1748-936X

Introduction. *The article analyzes the approaches to distinguishing the categories of newspaper texts, reveals the concept of "media linguistics", "media text" taking into account the genre and style features. Particular attention is paid to the journalistic style, which is characterized by high subjectivity and close personal connection between the author of the text, the text itself and the recipient. It is established that information and text are usually not identified, because everyone perceives the information covered in the same text differently. It has been observed that modern mass media are more and more clearly influencing the consciousness of the modern recipient. The genre originality of newspaper texts is structured and analyzed by groups: analytical, informational and artistic-journalistic. Pragmalinguistic functions of lexical-syntactic repetition in genre varieties of modern Ukrainian newspapers are determined.*

Purpose. *The purpose of the proposed article is to clarify the specific features of modern Ukrainian newspaper texts.*

The goal is realized by performing the following tasks: 1) to characterize the features of the structure of texts of Ukrainian newspapers in 2016–2020; 2) describe the mechanisms of the semantic concept - perception and understanding of newspaper texts; 3) to characterize the genre differentiation of newspaper texts of the specified period.

Results. *According to the subject, rubric, semantic concept and genre specifics of periodicals in the structure of mass media texts their main components are analyzed: title (subtitle), ice, beginning, main part of the text, ending. It is emphasized that the highest degree of expressiveness is inherent in the limb, which is most in contact with the reader, because its language design (the presence of a number of means of expression: ragged, elliptical sentences, rhetorical figures) encourages the reader to actively analyze and make decisions, unlike others – informative – parts of the text.*

Conclusion. *Among the stages of perception of the text are the following: acquaintance with the topic of the article, identification of interest in it; superficial visual acquaintance with the text and the minimum mental processing of the received information; in-depth understanding of the text, which leads to a change in vocabulary and expansion of the linguistic picture of the recipient's world. The study found that the newspaper text goes beyond linguistic categories, which gives reason to think about the emergence of a new scientific field - media linguistics, which studies the features of the language of the media, including media text.*

Key words: *semantic concept, structural specificity, genre differentiation, media linguistics, media text, modern Ukrainian newspaper text.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.
Зміни в комунікативних процесах кінця ХХ – початку ХХІ ст., що відображають потужний вплив на реальне життя сучасних мас-медіа, актуалізували проблеми, пов'язані з витлумаченням медіатексту.

Тексти масової інформації в сучасному світі є однією з найпоширеніших форм побутування мови, тому інтерес науковців до мови цих текстів незмінно зростає. Мова українських газет є не лише засобом впливу на читача, але й активним виразником сучасної суспільної, політичної ситуації в державі, а також психологічного мікроклімату в певній групі соціального середовища. Дедалі частіше в мас-медійних текстах трапляється вживання неологізмів, іншомовних слів, сленгів, які активно входять у щоденне життя нашої етнічної спільноти. Отже, мова українських газетних текстів як відображення сучасної епохи матиме надзвичайно важливе значення для дослідників у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категоріям газетного тексту приділено значну увагу в працях З. Тураєвої, І. Гальперіна (категорія інформативності), О. Назаренко, Н. Болотнової (категорія комунікативності). Мовні особливості газетного тексту проаналізовано в наукових розвідках Є. Покровської, Н. Громової. Дослідниця І. Завальнюк визначає жанрово-стильові риси сучасних газетних текстів, а А. Євграфова аналізує структуру газетного тексту, виділяючи лід як компресовану форму мовлення.

Поняття «медіалінгвістика» розкрито в словнику Л. Шевченко, а також у посібнику Т. Добросклонської, а об'єкт цієї дисципліни – медіатекст – детально аналізує М. Яцимірська. І. Соколова серед медійних текстів виділяє тексти-анонси й акцентує на важливості поширеного в них лексико-синтаксичного повтору.

Формулювання мети і завдань статті. Мета пропонованої статті полягає в з'ясуванні специфічних ознак сучасних українських газетних текстів. Мета реалізується шляхом виконання таких завдань: 1) схарактеризувати особливості структури текстів українських газет 2016–2020 рр.; 2) описати механізми змістової концепції – сприйняття й розуміння газетних текстів; 3) схарактеризувати жанрову диференціацію газетних текстів означеного періоду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом особливої популярності набула українська газетна періодика, виражена різноманітністю жанрів, структури, специфікою авторського стилю залежно від прагматичної спрямованості матеріалу, цільової аудиторії, призначення і сфери діяльності суспільства. Досліджений матеріал дає підстави стверджувати, що автори газетних текстів дбають про те, щоб їхні публікації не були нав'язливими, адже вони не лише інформативні, але й формують суспільну думку. Широке різноманіття засобів масової інформації, недосвідченість цільової аудиторії в критичному аналізі інформації спричинили посилену конкуренцію між газетами однакової спрямованості. Засоби масової інформації понад усе намагаються зберегти свою цільову аудиторію, тому підпорядковують жанрово-стильові різновиди смакам і потребам читачів та прагнуть привернути їхню увагу до проблеми, порушеної в тексті, і до ЗМІ загалом. Увагу читачів привертають за допомогою графічних засобів: ілюстрацій, фотоматеріалів, карикатур, схем, графіків, діаграм. Звертаючись до візуального сприймання, автор через картинку затримує увагу читача на конкретній статті на деякий час.

Важливим чинником привернення уваги читача є заголовок. Використання красномовного влучного заголовка забезпечує успіх газетної публікації. Як слушно зауважує Н. Громова, «завдання газетного заголовка – інтригувати читача» [3, с. 27], для того щоб не втратити його увагу, автор веде з ним постійне спілкування в тексті статті. Такого спілкування досягають шляхом запитань, які є беззаперечними актуалізаторами уваги. Отже, автор надає читачеві право бути не стороннім спостерігачем, а майже учасником подій, описуваних у тексті, або ж спонукає до прийняття доленосних рішень: «текст статті повинен його [читача – І. Г.] утримувати в напрузі під час читання, тому більшість статей містить

запитання, на які автор дає відповідь, аргументує її, а потім висуває наступне запитання, щоб втримати увагу читачів [3, с. 27].

Однією з головних особливостей газетних текстів є позиція автора. На основі проаналізованого мовного матеріалу можемо визначити моделі авторської позиції: АВТОР-СПОСТЕРІГАЧ, АВТОР-ЕКСПЕРТ, АВТОР-МАНІПУЛЯТОР. Звісно, публіцистика тяжіє до об'єктивності, тому авторська позиція схожа на позицію спостерігача, особи сторонньої. У такому разі ступінь авторської позиції дорівнює найнижчому показнику. Позиція автора як експерта з конкретних ситуацій дозволяє йому зберігати об'єктивність, однак безумовно вказує на його професіоналізм і, як наслідок, переконує читача розділити його твердження. Позиція автора-експерта посідає середнє місце, оскільки однаково незалежними тут є і автор, і читач. Позиція автора-маніпулятора полягає в емоційно-ціннісній узаємодії автора з читачем, впливові на його почуттєву сферу. Їй властивий високий ступінь авторської думки (ідеї), оскільки автор-маніпулятор відверто звертається до підсвідомої сфери реципієнта, закликає його до певних дій. Для такої моделі характерне використання повторів, фразеологізмів, мовних кліше, жаргонізмів, епітетів – мовних засобів, які засвідчують пошук журналістами власної аудиторії. Кожен із цих видів авторської позиції має недоліки й переваги залежно від призначення й цільової аудиторії, від жанру і сфери побутування. Незмінною є лише мета ЗМІ – зберегти свого читача. Проте сучасний читач зацікавлений у змінах, його ваблять нові жанри. Засоби масової інформації, які зупинилися на певному етапі свого розвитку і не бажають експериментувати, вводити у свої тексти нові мовні чи графічні засоби впливу на свідомість реципієнта, не лише не привертають увагу потенційної аудиторії, але й втрачають постійних читачів. Безперечно, тенденція газетного тексту до змін значно розширює коло інтересів дослідників мови сучасних українських газет.

Газетно-публіцистичний стиль – один із найбагатших стилів української літературної мови за кількістю притаманних мовно-стильових засобів: він розвивається синхронно з розвитком мови, інтеграцією її в міжнародний простір, тому вміщує загальноживану іншомовну лексику; є своєрідним зв'язком між позицією автора й майбутніми рішеннями читача, тому має специфічні художні засоби й особливий синтаксис: епітети, повтори, алегорію, протиставлення, обірвані й еліптичні конструкції, окличні речення й стилістичні фігури; за ступенем реалізації функції впливу на підсвідомість реципієнта йому притаманне використання елементів життєвого досвіду потенційної аудиторії, тісного особистісного зв'язку між текстом і реципієнтом, що передбачає врахування психологічних особливостей читачів. Звідси – висока суб'єктивність, нав'язування порад, ідей, переконування читача у достовірності своїх тверджень, використання попереднього життєвого досвіду, відомих прикладів історії, які демонструють не лише ситуацію, подібну до описуваної в тексті, але й констатують можливі наслідки. Взаємозв'язок особистого досвіду реципієнта, історичного досвіду країни, панівної в суспільстві ідеології зумовлює цілісне висвітлення подій.

Газетний текст вирізняє висока структурна й семантична зв'язність та цілісність. Ця особливість забезпечує реалізацію функції інформативного повідомлення. О. Назаренко виокремлює дві категорії тексту: інформативність та комунікативність [7, с. 734]. Інформативність полягає в тому, що текст слугує засобом висвітлення інформації. Категорія інформативності є головною для текстів сучасних газет, оскільки повідомлення інформації – найважливіше завдання ЗМІ. Поняття «інформативність тексту» та «інформація» мають різні значення. На думку З. Тураєвої, інформація, висвітлена в тексті, є значно ширшою, ніж кількість мовних засобів, які її виражають [10]. Це дає нам підстави стверджувати, що

інформація й інформативність тексту – поняття нетотожні, оскільки сприймання того самого тексту є індивідуальним.

І. Гальперін поділяє інформацію в тексті на змістово-фактуальну, змістово-концептуальну та змістово-підтекстову. Змістово-фактуальна інформація чітко відображає події, які відбуваються в реальному житті. Змістово-концептуальна інформація виражає задум автора через його сприйняття відношень між явищами й фактами. Змістово-підтекстова інформація полягає у вираженні асоціативних і конотативних значень. Зміст тексту в такому разі має імпліцитний характер [2, с. 27–28].

Що стосується категорії комунікативності газетного тексту, то вона ґрунтується на здатності тексту бути суб'єктом спілкування, адже саме текст виражає інформативне повідомлення. На думку Н. Болотнової, актуалізація комунікативності як однієї з основних текстових категорій дозволяє вести мову про комунікативну парадигму лінгвістичного знання [1, с. 11]. О. Назаренко визначає характерні ознаки комунікативної парадигми: інтегративний характер; спираєння на теорію мовленнєвої діяльності; висування тексту та мовної особистості як основних понять; підвищення інтересу до екстралінгвістичних чинників спілкування; експланаторність (намагання пояснити мовні явища) [7, с. 735].

За жанрово-стильовими особливостями газетні тексти поділяють на групи: інформаційну, аналітичну, художньо-публіцистичну. Кожна з цих груп має власну специфіку щодо поділу на жанрові різновиди, відповідні мовні та художні засоби, неоднакову експресію й емоціогенність текстів. Варто зазначити, що жанрові різновиди можуть зазнавати дифузії, видозмінюватися відповідно до мети і засобів реалізації тексту, адже «внутрішньожанрова диференціація засвідчує пластичність авторської свідомості щодо інтерпретації інформації, дедалі ширшу репрезентацію документального рівня творчості журналіста» [6, с. 128].

До інформаційної групи належать такі жанри: «допис, інформація (хронікальна, аналітична), репортаж (аналітичний, сюжетний, хронікальний, репортаж-роздум), інтерв'ю (інтерв'ю-портрет, хронікальне інтерв'ю, проблемне інтерв'ю)» [6, с. 129]. Вони передбачають реалізацію основної функції газетного тексту – інформативної. Такі жанри характеризуються незначним різноманіттям художньо-експресивних засобів і майже не виражають присутності автора в тексті. Їм властиві чіткість, лаконічність, відсутність спонтанного мовлення автора та звернень до читачів. Повтори в них переважно випадкові, не містять змістового навантаження, не є стилістичними фігурами. А в деяких газетах спостережено тенденцію до навмисного уникнення повторів («Урядовий кур'єр», «Новини Вінниччини», «33-й канал»).

До аналітичної групи входять такі основні жанри: огляд, звіт (розгорнутий, тематичний), коментар (коментар-довідка, коментар-репліка, інформаційний коментар) [6, с. 129]. Вони характеризуються деталізацією опису подій з урахуванням та аналізом фактів, дотичних до них, які могли впливати на хід ситуації. Аналітичні тексти потребують значного багажу знань автора, логічних аргументів та розлогого матеріалу з вивчення проблеми. Ці тексти обов'язково вміщують висновки автора або демонстративно спонукають реципієнта до вироблення власних висновків, проте в цьому разі автор заздалегідь знає, якими вони повинні бути. У таких публікаціях наявна наскрізна ідея, для реалізації якої автор обирає потрібні мовні експресивні засоби: повтор, інверсію, порівняння, парцеляцію, еліпсис та ін. У системі повторів трапляються переважно синтаксичні – повтор субстанціональних синтаксем, предикатних синтаксем, обставинних, атрибутивних поширювачів, повтор

простих речень, синтаксичний паралелізм («Високий замок», «Вінницька газета», «Голос Православ'я», «Голос України», «Культура і життя», «Правди сила», «Слово Просвіти»).

Художньо-публіцистична жанрова група уміщує нарис (проблемний, портретний), есе (проблемне, портретне), памфлет [6, с. 129], а також нові жанри в українській пресі – сповідь та спогад, які характеризуються значною експресивністю й невеликим фактажем. Ці жанри мають найбільш довільну форму й засоби вираження, проте вирізняються високим ступенем переконання, відвертого впливу на читача, передбачають урахування особистого досвіду автора, його думок, навіть почуттів, але найменше враховують смаки і бажання реципієнта. У таких текстах єдиним суб'єктом є автор, роль читача полягає лише в ознайомленні з авторською ідеєю. Однак за рахунок значної кількості вдалих художніх засобів такі тексти здійснюють морально-виховну мету, оскільки порушують переважно морально-етичні теми, – у цьому їхня найвища цінність. Такі жанри оперують великою кількістю абстрактних слів, розгалуженою системою художніх засобів: епітетів, алегорій, порівнянь, повторів тощо. Лексико-синтаксичні повтори утворюють стилістичні фігури (анадиплозис, хіазм, антитезу, симплоку, анафору, епіфору та ін.), уживаються з певною стилістичною метою, виконуючи прагмалінгвістичні функції. Найбільше їх засвідчено в газетах «Дзеркало тижня», «Літературна Україна», «Молодь України», «Моя сповідь».

Структура тексту зумовлена тематикою періодичного видання, типом рубрики (підрубрики), змістовою концепцією і жанровою специфікою періодичного видання загалом. Компоненти газетного тексту взаємопов'язані й синкретичні.

Найтиповіша газетна публікація складається із заголовка (підзаголовка), ліду, зачину, основної частини тексту, кінцівки.

Заголовок – дуже важливий структурний елемент газетної публікації, який виконує інформативну, комунікативну, рекламно-експресивну, графічно видільну, розподільну, з'єднувальну функції. За функційним призначенням газетні заголовки можна поділити на інформативні, комунікативні, графічно-видільні, рекламно-експресивні.

Лід розглядаємо як факультативний графічно виділений початок газетного тексту, у якому окреслюють тему й проблематику публікації. Метою ліду є заохочення читача до прочитання всієї статті. У структурі газетного тексту лід виконує роль початкового абзацу і є невідривною частиною тексту, хоч і графічно відокремлений від нього [5, с. 196]. Якщо в тексті немає ліду, то перший абзац (зачин) виконує його функцію. У зачині є постановка порушених у тексті проблем. Автор безпосередньо розгортає розповідь.

Основну частину газетного тексту вирізняє деталізація подій, розгалужена характеристика поглядів осіб-коментаторів залежно від жанрової специфіки тексту. Структура газетної публікації формально відображає зміст тексту, його основні ідеї, персонажі й образи. Це найважливіший структурний елемент газетного тексту, який максимально розлого подає інформацію. На противагу ліду, зачину й кінцівці, які відверто взаємодіють із читачем, основна частина впливає на нього опосередковано шляхом застосування лексичних і синтаксичних засобів, стилістичних фігур. В основній частині публіцист оперує доказами, гіпотезами. Текст має чітку хронологічну або причиново-наслідкову послідовність опису подій, тому є досить об'єктивним.

З погляду взаємодії з читачем найбільш виразним структурним елементом газетного тексту є кінцівка, часто насичена експресивними засобами, еліптичними, обірваними реченнями чи риторичними фігурами. Кінцівка підсумовує виклад думок автора, висловлює його позицію стосовно висвітлених в основній частині фактів, підводить читача до розуміння

проблеми, спонукає до роздумів або виявлення активної громадянської позиції. На нашу думку, кінцівка має найвищий ступінь суб'єктивності.

Питання сприйняття тексту посідає чільне місце в системі сучасних наукових досліджень у галузі філології. І. Соколова визначає сприйняття тексту як «процес протилежний процесу текстотворення. Якщо текстотворення характеризується загальною спрямованістю «від думки до тексту», то процес сприйняття має зворотний напрямок: «від тексту до думки» [9, с. 22]. Виділяють такі етапи процесу сприйняття:

а) етап ознайомлення з темою статті і вияв до неї інтересу;

б) поверхнєве візуальне ознайомлення з текстом і мінімальна розумова обробка отриманої інформації;

в) поглиблене сприймання тексту, яке призводить до зміни словникового запасу й розширення мовної картини світу реципієнта [9, с. 22–23].

Задля ефективного й результативного аналізу української газетної періодики потрібно враховувати, що засобами мови журналісти здійснюють інтеграцію в когнітивну сферу реципієнта. На думку Є. Покровської, мова – це соціальна сила, яка є потужним засобом формування поглядів, а отже, й елементом впливу на поведінку та свідомість людей [8, с. 4].

Питання виходу мови газетного тексту за межі лінгвістичних категорій порушуються в дослідженнях М. Яцимирської [12, с. 490]. Окремий напрям наукових лінгвістичних досліджень – медіалінгвістику, яка безпосередньо спрямована на вивчення функціонування мови у ЗМІ, виділяє Т. Добросклонська [4, с. 26]. Медіалінгвістика – це гуманітарна галузь, яка вивчає теоретичні засади та суспільні передумови виникнення медіа; роль ЗМІ в динаміці мовних процесів; функціонально стилістичний статус медіамовлення; поняття медіатексту як базової категорії медіа; опис методів вивчення текстів масової інформації; аналіз лінгвостилістичних ознак основних типів і жанрів медіатекстів – друкованих, електронних, інформаційних, аналітичних, художньо-публіцистичних; дослідження різних аспектів медіадискурсу в контексті міжкультурної комунікації та ін. [11, с. 98]. Основним предметом вивчення медіалінгвістики слугує медіатекст – «поліфункціональна гетерогенна смислова система, яка є продуктом вербалізації когнітивної діяльності індивіда та об'єктом і результатом цілеспрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ» [11, с. 101–102]. Особливим ареалом побутування медіатекстів є періодичні видання, які залишають за собою право графічного виділення й водночас візуального сприймання певних мовленнєвих елементів. У словнику термінів і понять «Медіалінгвістика» газету кваліфікують як «інформаційно-аналітичний жанр медіа, що передбачає системне представлення актуальної інформації про події різного масштабу – регіонального, національного, світового» [11, с. 37]. Газетам характерна офіційність, періодичність, мобільність, загальнодоступність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Структурні компоненти газетного тексту зумовлені тематикою газети, її призначенням, жанровою диференціацією та змістовою концепцією. Текст газети складається здебільшого з основних (заголовки, зачин, основна частина, кінцівка) та додаткових (підзаголовки, лід) елементів. Структура газетних текстів завжди корелює з метою публікації: привернути увагу до певної проблеми, зберегти постійного читача та привабити потенційну аудиторію. Часто автори публікацій використовують графічно виділені елементи: рисунки, графіки, таблиці, фотоматеріали, карикатури тощо, які сприяють динамічнішому засвоєнню інформації. За допомогою вербальних засобів – красномовного заголовка, підзаголовка – журналісти привертають увагу більш свідомо налаштованих читачів, здатних до конкретизації проблеми, прийняття

правильних рішень на підставі авторської позиції. На матеріалі досліджуваних текстів за ступенем об'єктивності визначено три типи авторської позиції: автор-спостерігач, автор-експерт, автор-маніпулятор, застосовні з огляду на мету й жанрову специфіку публікації. До найпоширеніших жанрів належать: стаття, нарис, інтерв'ю, репортаж, допис, інформація, огляд, звіт, коментар, есе. У газетній періодиці зазначеного періоду виявлено нові жанрові різновиди: сповідь, спогад, які належать до художньо-публіцистичної жанрової групи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотнова Н. Филологический анализ текста: [учебное пособие] / [3-е изд., исп. и доп]. Москва: Флинта: Наука, 2007. 520 с.
2. Гальперин И. Текст как объект лингвистического исследования. Москва : КомКнига, 2007. 144 с.
3. Громова Н. Лінгво-стилістичні особливості газетних текстів англomовної преси як засоби впливу на читацьку аудиторію. *Вісник львівського університету. Серія іноземні мови.* 2016. Вип. 23. С. 26–31. Електронний ресурс: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18748/2/N_Hromova_VLU_23_FPMV.pdf
4. Добросклонская Т. Язык средств массовой информации: учеб. пособ. для студентов вузов. Москва: КДУ, 2008. 116 с.
5. Євграфова А. Лід як компресована форма мовлення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 21(60). 2008. № 1. С. 194–198.
6. Завальнюк І. Динамічні процеси в стилістичній типології газетних жанрів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія.* 2010. № 2 (4). С. 127–134.
7. Назаренко О. Основні категорії в сучасному газетному тексті. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 732–735.
8. Покровская Е. *Понимание современного газетного текста и его языковые характеристики.* автореф. дис. ... д. філол. наук. Москва: Гос. ин-т рус. яз. им. АС Пушкина, 2004. 44 с.
9. Соколова І. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору у текстах-анонсах [Текст] : дис. ... канд. філолог. наук, спец.: 10.02.04 - германські мови. Харків : Харківський національний університет, 2002. 211 с.
10. Тураева З. Лингвистика текста. Текст: Структура и семантика: [учебное пособие] [изд. 2-е]. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 144 с.
11. Шевченко Л., Дергач Д., Сизонов Д. Медіалінгвістика : словник термінів і понять. / за ред. Л.І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.
12. Яцимірська М. Медіатекст з погляду сучасної лінгвістичної парадигми. *Зб. праць Науково-дослідного центру періодики.* Львів, 2003. Вип. 11. С. 489–497.

REFERENCES

1. Bolotnova N. Filologicheskiy analiz teksta: [uchebnoye posobiye] / [3-ye izd., isp. i dop]. Moskva: Flinta: Nauka, 2007. 520 s.
2. Gal'perin I. Tekst kak obyekt lingvisticheskogo issledovaniya. Moskva : KomKniga, 2007. 144 s.
3. Hromova N. Linhvo-stylistychni osoblyvosti hazetnykh tekstiv anhlomovnoyi presy yak zasoby vplyvu na chytats'ku audytoriyu. Visnyk l'vivs'koho universytetu. Seriya inozemni movy. 2016. Vyp. 23. S. 26–31. Elektronnyy resurs: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18748/2/N_Hromova_VLU_23_FPMV.pdf

4. Dobroslonskaya T. Yazyk sredstv massovoy informatsii: ucheb. posob. dlya studentov vuzov. Moskva: KDU, 2008. 116 s.
5. Yevhrafova A. Lid yak kompresovana forma movlennya. Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Filolohiya. Sotsial'ni komunikatsiyi». Tom 21(60). 2008. № 1. S. 194–198.
6. Zaval'nyuk I. Dynamichni protsesy v stylistychniy typolohiyi hazetnykh zhanriv. Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Filolohiya, 2010, №2 (4), S. 127–134.
7. Nazarenko O. Osnovni katehoriyi v suchasnomu hazetnomu teksti. Pravovi ta instytutsiyni mekhanizmy zabezpechennya rozvytku Ukrayiny v umovakh yevropeys'koyi intehratsiyi : materialy Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi (m. Odesa, 18 travnya 2018 r.) U 2-kh t. T. 2. Odesa : Vydavnychyy dim «Hel'vetyka», 2018. S. 732–735.
8. Pokrovskaya Ye. Ponimaniye sovremennogo gazetnogo teksta i yego yazykovyye kharakteristiki. avtoref. dis. ... d. filol. nauk. Moskva: Gos. in-t rus. yaz. im. AS Pushkina, 2004. 44 s.
9. Sokolova, I. Prahmatyko-komunikatyvni kharakterystyky katehoriyi povtoru u tekstakh-anonsakh [Tekst] : dys. ... kand. filoloh. nauk, spets.: 10.02.04 - hermans'ki movy. Kharkiv : Kharkivs'kyu natsional'nyy universytet, 2002. 211 s.
10. Turayeva Z. Lingvistika teksta. Tekst: Struktura i semantika: [uchebnoye posobiye] [izd. 2-ye]. Moskva: Knizhnyy dom «LIBROKOM», 2009. 144 s.
11. Shevchenko L., Derhach D., Syzonov D. Medialinhvistyka : slovnyk terminiv i ponyat'. / za red. L.I. Shevchenko. Vyd. 2-he, vypr. i dop. Kyiv : VPTS «Kyivskiy universytet», 2014. 380 s.
12. Yatsymirs'ka M. Mediatekst z pohlyadu suchasnoyi linhvistychnoyi paradyhmy. Zb. prats' Naukovo-doslidnoho tsentru periodyky. L'viv, 2003. Vyp. 11. S. 489–497.

Горобець Інна Володимирівна, викладач кафедри української та іноземних мов Вінницький національний аграрний університет (Україна).

Горобець Інна Владимировна, преподаватель кафедры украинского и иностранных языков Винницкий национальный аграрный университет (Украина).

Horobets Inna, Assistant of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, National Agrarian University, Vinnytsia (Ukraine).

Стаття надійшла: 17.11.2020

Статтю прийнято до друку: 24.11.2020

УДК 81`23: 351

НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ ПАТОГЕННИХ ДИСКУРСІВ: СТРАТЕГІЯ СПРОСТУВАННЯ

Анастасія Ковалевська

Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України

E-mail: ana.kovalevska@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1031-5546